

Rolnummer 2177
Arrest nr. 107/2002 van 26 juni 2002

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 394 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, gesteld door de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters M. Melchior en A. Arts, en de rechters L. François, L. Lavrysen, A. Alen, J.-P. Moerman en E. Derycke, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter M. Melchior,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag*

Bij vonnis van 26 april 2001 in zake F. Van Espen tegen de Belgische Staat, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 14 mei 2001, heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Leidt artikel 394 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen, indien het zo dient te worden geïnterpreteerd dat het het de verweerder mogelijk maakt de personenbelasting in ieder geval te innen op het vermogen van feitelijk gescheiden en aan afzonderlijke inkohieringen onderworpen echtgenoten, ten aanzien van ' feitelijke echtgenoten ' niet tot een onevenredige discriminatie, die bijgevolg strijdig is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet ? »

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeshil*

F. Van Espen vordert bij de Rechtbank het vernietigen van het uitvoerend derdenbeslag dat werd verricht op verzoek van de ontvanger der directe belastingen met het oog op het verkrijgen van met name de betaling van verscheidene aanslagen in de personenbelasting betreffende de inkomsten van haar echtgenoot, die werden ingekohierd tussen het ogenblik waarop de feitelijke scheiding van hem plaatshad in 1992 en dat van het overschrijven van het vonnis dat de echtscheiding toestond in 1994. Ze doet gelden dat de verweerder ten aanzien van haar niet over een uitvoerbare titel beschikte vanaf het ogenblik waarop die inkohieringen afzonderlijk gebeurden; zij trekt een parallel tussen de situatie van feitelijk gescheiden echtgenoten die dan ook zijn onderworpen aan afzonderlijke inkohieringen en die van een feitelijk koppel dat ontsnapt aan artikel 394 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 (W.I.B. 1992), en verzoekt de Rechtbank het Hof over die verschillende regeling te ondervragen. De Rechtbank heeft dat verzoek ingewilligd.

III. *De rechtspleging voor het Hof*

Bij beschikking van 14 mei 2001 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Bij beschikkingen van 22 mei 2001 en 26 september 2001 heeft het Hof de zetel aangevuld respectievelijk met de rechters J.-P. Moerman en E. Derycke.

Van de verwijzingsbeslissing is kennisgegeven overeenkomstig artikel 77 van de organieke wet bij op 5 september 2001 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 12 september 2001.

Memories zijn ingediend door :

- de Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel, bij op 12 oktober 2001 ter post aangetekende brief;

- F. Van Espen, wonende te 1020 Brussel, Modelwijk 2/11 A, bij op 16 oktober 2001 ter post aangetekende brief.

Van die memories is kennisgegeven overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet bij op 29 november 2001 ter post aangetekende brieven.

Bij beschikkingen van 30 oktober 2001 en 30 april 2002 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot respectievelijk 14 mei 2002 en 14 november 2002.

Bij beschikking van 26 maart 2002 heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de dag van de terechtzitting bepaald op 17 april 2002.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij op 28 maart 2002 ter post aangetekende brieven.

Op de openbare terechtzitting van 17 april 2002 :

- zijn verschenen :

. Mr. B. Renson, advocaat bij de balie te Brussel, voor F. Van Espen;

. Mr. D. Léonard, advocaat bij de balie te Nijvel, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers L. François en L. Lavrysen verslag uitgebracht;

- zijn de voornoemde advocaten gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de organieke wet, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

IV. *In rechte*

- A -

A.1. De Ministerraad is van oordeel dat de feitelijk gescheiden echtgenoten en de samenwonenden, van wie de situatie in de motivering van het vonnis wordt vergeleken, geen vergelijkbare categorieën van personen zijn, waarbij het gaat om feitelijk gescheiden en samenwonende personen, enerzijds, en om gehuwde en niet-gehuwde personen, anderzijds. Hoewel het in de huidige culturele en maatschappelijke context verleidelijk kan zijn beide categorieën op socio-economisch vlak dichterbij elkaar te brengen door bijvoorbeeld te overwegen dat de gekozen levensgemeenschap zowel in de ene als in de andere situatie leidt tot een soortgelijke toestand van economische onderlinge afhankelijkheid, is het echter simplistisch en bijgevolg onjuist de analyse tot die vaststelling te beperken, waarbij men uit het oog lijkt te verliezen dat die personen, hoewel zij een levensgemeenschap vormen, op juridisch en zelfs op moreel vlak niet dezelfde engagementen zijn aangegaan, met vermoedelijke kennis van de voor- en de nadelen die samenhangen met de ene en de andere vorm van samenleven.

A.2.1. De Ministerraad is ten gronde van oordeel dat niet zozeer het bestaan van een uitvoerbare titel op naam de verplichtingen van de « echtgenoten » bepaalt ten aanzien van een bepaalde belastingschuld, maar veeleer de invorderingsregels (of het ontbreken van dergelijke regels wat de samenwonenden betreft) opgelegd bij artikel 394 van het W.I.B. 1992, waarvan het toepassingsgebied *ratione materiae* uitdrukkelijk is beperkt tot de categorie van de gehuwde echtgenoten, welke ook hun daadwerkelijke situatie van samenwoning of feitelijke scheiding is en zonder dat een onderscheid dient te worden gemaakt al naargelang de inkohiering op naam van beide echtgenoten of afzonderlijk is opgemaakt. De prejudiciële vraag brengt in ieder geval de uitvoerbare

« uitstraling » van een titel in het geding en niet de invorderingsregels vervat in artikel 394 van het W.I.B. 1992, die niet betwist worden en dat overigens niet zouden kunnen zijn aangezien de oplossing nauwelijks zou verschillen indien te dezen de gemeenrechtelijke bepalingen inzake huwelijksvermogensstelsels zouden moeten worden toegepast (zie de artikelen 1408, 1414 en 1440 van het Burgerlijk Wetboek). Men ziet in die optiek moeilijk in hoe de uitvoerbare « uitstraling » van de titel, die geen willekeurige verplichting voor de echtgenoten kan doen ontstaan, een bron van discriminatie zou kunnen vormen in de zin van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet. Het zou in ieder geval duidelijker zijn indien een uitvoerbare titel op naam van elk van de echtgenoten zou worden opgemaakt voor de goederen waarvoor de invordering kan worden vervolgd, maar geen enkele ongelijkheid zou kunnen worden afgeleid uit enige onvolkomenheid op dat vlak.

A.2.2. In de veronderstelling - *quod non* - dat er een werkelijk verschil in behandeling zou bestaan, is de Ministerraad van oordeel dat dat verschil is gebaseerd op het criterium des onderscheids van de huwelijks staat en dat het objectief en redelijk verantwoord is en historisch gezien berust op overwegingen van algemeen economisch en budgettair beleid, en dat het een politieke keuze dient die ontsnapt aan de toetsing door het Hof : het staat aan de wetgever te beslissen of en in welke mate gehuwde personen die echter feitelijk gescheiden zijn, ten aanzien van de invordering van een belastingschuld dienen te worden behandeld als personen die een levensgemeenschap vormen.

A.2.3. Volgens de Ministerraad is die te dezen betwiste invorderingswijze van de belasting geen onevenredig middel : aangezien de heffingstitel die de belastingadministratie doet gelden wettig is opgesteld en de invorderingsregel aangeeft welke vermogens moeten instaan voor de belastingschuld maakt het niet uit of de titel uitdrukkelijk de naam van elk van de echtgenoten vermeldt dan wel enkel die van de echtgenoot van wie de inkomsten aan de basis liggen van de heffing; op dezelfde wijze als personen die samenwonen uitdrukkelijk weten dat hun toestand van niet-gehuwde personen het hen mogelijk maakt te ontsnappen aan de verplichtingen die voortvloeien uit de huwelijksvermogensstelsels, weet een echtgenoot die niet is vermeld in het kohier, of dient hij te weten, dat zijn goederen zijn blootgesteld aan de invordering van een belasting die is gevestigd op naam van de andere, en er wordt hem bijgevolg geen bijzonder nadeel berokkend door het feit dat zijn naam niet zou zijn opgenomen in de uitvoerbare titel die tegelijk het bestaan van de schuld vaststelt en de gedwongen uitvoering ervan mogelijk maakt.

A.3.1. Los van de argumentatie die F. Van Espen uitwerkt in haar conclusies en die later dient te worden onderzocht (waarin zij stelt dat het uitvoerbare karakter van de titel noodzakelijkerwijze is verbonden met de inkohiering in die aangelegenheid van openbare orde die de belastingen zijn en dat dan ook de belastingontvanger te Brussel niet tegen haar kan optreden aangezien hij tegen haar niet over een geldige titel beschikt, want er was ten aanzien van haar nooit een inkohiering voor de persoonlijke schulden van haar gewezen echtgenoot), heeft zij voor de rechter een parallel getrokken tussen de situatie van feitelijk gescheiden echtgenoten die dan ook zijn onderworpen aan aparte inkohieringen en die van een feitelijk koppel dat ontsnapt aan artikel 394 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen; zij wenste dat het Hof zou worden ondervraagd over die verschillende regeling ten aanzien van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

A.3.2. Zij stelt dat indien een feitelijke scheiding een volledig jaar overschrijdt, krachtens artikel 128 van het W.I.B. 1992, de door elk van de echtgenoten verschuldigde belasting op de persoonlijke inkomsten afzonderlijk wordt berekend en ingekohierd. De belastingadministratie beschikt in ieder geval over een uitvoerbare titel maar op naam van elke echtgenoot afzonderlijk. Krachtens artikel 393 van hetzelfde Wetboek is de belastingschuld die op naam van verschillende personen is ingekohierd een gezamenlijke schuld die wordt onderverdeeld in « hoofdelijke aandelen », zodat elke echtgenoot slechts aansprakelijk is voor zijn aandeel in de belastingen die worden geheven op de inkomsten die hij heeft verwezenlijkt. Tot slot wordt krachtens artikel 394 de invordering van de belastingschuld op de eigen en gemeenschappelijke goederen van elk van de echtgenoten, die reeds is verzekerd door de aanwezigheid van een stelsel van gemeenschap krachtens de regels van het Burgerlijk Wetboek (artikel 1414 van het Burgerlijk Wetboek), gewaarborgd ten gunste van de Schatkist in aanwezigheid van een stelsel van scheiding der goederen : artikel 394 van het W.I.B. 1992 geeft de belastingontvanger het recht te vervolgen, wat hem door het Burgerlijk Wetboek niet wordt toegekend.

Ondanks die bepalingen, ondanks de feitelijke scheiding en ondanks de afzonderlijke inkohiering van de aanslagen op naam van elk van de echtgenoten, die als een alleenstaande wordt beschouwd, beslist de Belgische Staat het vermogen van de twee echtgenoten als een geheel te beschouwen en beweert hij zich te kunnen wenden tot de gescheiden echtgenoten die niet zijn ingekohierd, om van hen de betaling te verkrijgen van belastingen die worden geheven op inkomsten die zij niet hebben verwezenlijkt, noch hebben ontvangen. Artikel 128 van het W.I.B. 1992 werd gewijzigd bij een wet van 4 mei 1999 opdat elk van de feitelijk

gescheiden echtgenoten als alleenstaande zou worden beschouwd en als dusdanig zou worden belast, maar dat elk van de afzonderlijke aanslagen eveneens de naam van echtgenoot als « medebelastingplichtige » in tweede rang zou vermelden. Zo beschikt de belastingadministratie vanaf het aanslagjaar 2000 voortaan over een titel ten aanzien van de echtgenoot, wat het haar mogelijk zal maken te zijnen of haren laste een belastingsschuld te vervolgen die niet de zijne of hare is.

A.3.3. Volgens F. Van Espen dient de redenering die is gevolgd in het arrest van 27 juni 1996 om artikel 267 van het W.I.B. 1964 af te keuren (dat het een feitelijk gescheiden echtgenoot, die ertoe gehouden was de belastingsschuld te betalen met toepassing van artikel 394, niet mogelijk maakte een bezwaarschrift in te dienen tegen een aanslag die is geheven op naam van de andere feitelijk gescheiden echtgenoot) thans te worden gevolgd om de in het geding zijnde bepaling af te keuren die het de fiscus mogelijk maakt van een gehuwde persoon, die echter van zijn echtgenoot feitelijk gescheiden leeft, de betaling te eisen van een belasting die is geheven op naam van de andere feitelijk gescheiden echtgenoot, voor de inkomsten die hij niet heeft ontvangen en waarvan hij niet het voordeel had.

Die discriminatie lijkt frappant indien men de situatie van de feitelijk gescheiden echtgenoten vergelijkt met die van personen die een huishouden vormen zonder gehuwd te zijn (de samenwonenden) : voor die laatste categorie bestaat ten aanzien van de fiscus geen enkele « solidariteit » voor de « persoonlijke » belastingsschulden die tijdens het samenleven zijn ontstaan. Die discriminatie duurt voort indien de samenwonenden scheiden : er bestaat geen enkele « solidariteit » ten voordele van de fiscus die het hem mogelijk zou maken van één van de vroegere samenwonenden een betaling van de belastingsschulden van de andere samenwonende te verkrijgen. Het bestaan van een huwelijksband volstaat echter niet om het buitensporig en onevenredig voordeel dat aan de belastingadministratie is toegekend te verantwoorden. De belastingwet vormt daarentegen, door de personen die zich willen engageren in een huwelijk te straffen, een instrument voor discriminatie. Het fiscale statuut van de feitelijk gescheiden echtgenoot dient te worden afgestemd op de feitelijke economische toestand.

- B -

B.1. Artikel 394, § 1, van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 (W.I.B. 1992) bepaalde vóór de wijziging ervan bij artikel 7 van de wet van 4 mei 1999 :

« Elk gedeelte van de belasting in verband met de onderscheiden inkomsten van de echtgenoten alsook de voorheffing ingekohierd op naam van één van hen, mag ongeacht het aangenomen huwelijksvermogensstelsel worden vervolgd op al de eigen en de gemeenschappelijke goederen van beide echtgenoten.

Het gedeelte van de belasting in verband met de inkomsten van één van de echtgenoten, die hem eigen zijn op grond van zijn huwelijksvermogensstelsel, alsook de roerende voorheffing en de bedrijfsvoorheffing, ingekohierd op naam van één van hen, mogen evenwel niet worden vervolgd op de eigen goederen van de andere echtgenoot wanneer deze laatste aantoonbaar :

1° dat hij ze bezat vóór het huwelijk;

2° of dat zij voortkomen van een erfenis of van een schenking door een andere persoon dan zijn echtgenoot;

3° of dat hij ze heeft verworven door middel van fondsen die voortkomen van de realisatie van dergelijke goederen;

4° of dat hij ze heeft verkregen met inkomsten die eigen zijn op grond van zijn huwelijksvermogensstelsel. »

B.2. De verwijzende rechter ondervraagt het Hof over de bestaanbaarheid van die bepaling met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet doordat zij de feitelijk gescheiden echtgenoten en de niet-gehuwde samenwonenden verschillend behandelt : de eerstgenoemden worden krachtens artikel 128 van hetzelfde Wetboek als alleenstaanden beschouwd voor de berekening van de belasting vanaf het jaar dat volgt op dat waarin de feitelijke scheiding plaats had, maar worden als echtgenoten beschouwd voor de invordering van die belasting, terwijl de laatstgenoemden zowel voor de berekening als voor de invordering van de belasting als alleenstaanden worden beschouwd.

B.3. De Ministerraad stelt dat aangezien de door de belastingadministratie op naam gevestigde titel geen enkele verplichting voor de echtgenoten kan doen ontstaan, hij dan ook geen bron van discriminatie zoals bedoeld in de artikelen 10 en 11 van de Grondwet zou kunnen vormen, en wijzigt de draagwijdte van de prejudiciële vraag die de invordering betreft van de personenbelasting op het vermogen van de feitelijk gescheiden echtgenoten en die volgens de motivering van het verwijzende vonnis het verschil in behandeling betreft tussen die personen en de feitelijke koppels die niet zijn onderworpen aan artikel 394 van het W.I.B. 1992. Het staat niet aan de partijen de draagwijdte van de prejudiciële vragen te wijzigen.

B.4. Het Hof houdt te dezen geen rekening met de rechtssituatie van de ongehuwd samenwonenden die een verklaring van wettelijke samenwoning hebben afgelegd vermits de aan de verwijzende rechter voorgelegde feiten voorafgaan aan de inwerkingtreding van titel *Vbis* van het Burgerlijk Wetboek betreffende de wettelijke samenwoning.

B.5.1. Uit de parlementaire voorbereiding van artikel 394 van het W.I.B. 1992 blijkt dat de wetgever een bepaling heeft willen handhaven, die afwijkt van het gemeen recht, met de bedoeling « een gemakkelijk realiseerbare fraude inzake invordering van belastingen te beletten » (*Parl. St.*, Kamer, 1980-1981, nr. 716/8, p. 57). De wetgever heeft in het bijzonder elke mogelijkheid tot heimelijke verstandhouding tussen de echtgenoten ten nadele van de

Schatkist willen vermijden. Uit de parlementaire voorbereiding vloeit tevens voort dat de wetgever met die maatregel wilde dat de rechten van de Schatkist op dezelfde wijze gegarandeerd zouden worden ten aanzien van de echtgenoten, ongeacht of hun huwelijksvermogensstelsel een stelsel van gemeenschap of van scheiding van goederen is (*ibid.*).

B.5.2. Artikel 394, § 1, van het W.I.B. 1992, dat de invordering toestaat van elk gedeelte van de belasting met betrekking tot de onderscheiden inkomsten van de echtgenoten op de eigen goederen van de beide echtgenoten, is een relevante maatregel ten aanzien van de door de wetgever nagestreefde doelstelling: de mogelijkheid vermijden van een heimelijke verstandhouding tussen echtgenoten, die ook aanwezig kan zijn wanneer zij feitelijk gescheiden zijn, nu de feitelijke scheiding geen weerslag heeft op het huwelijksvermogensstelsel.

B.5.3. Het verschil in behandeling tussen feitelijk gescheiden echtgenoten, enerzijds, en ongehuwd samenwonenden, anderzijds, is niet zonder redelijke verantwoording wanneer het erom gaat de regels met betrekking tot de invordering van de verschuldigde belasting vast te stellen. Rekening houdend met het feit dat de wet door het huwelijksvermogensstelsel van (zelfs feitelijk gescheiden) echtgenoten vast te stellen aan de vermogensrechtelijke toestand van gehuwden een specifiek karakter geeft dat het mogelijk maakt hen te onderscheiden van de ongehuwd samenwonenden, kon de wetgever, zonder het gelijkheidsbeginsel te schenden, besluiten het stelsel van de belastingschuld van echtgenoten niet uit te breiden tot personen die met een belastingschuldige geen enkele juridische band hebben, zelfs indien zij met hem samenwonen.

B.5.4. Overigens is het aangewende middel om de doelstelling te bereiken niet onevenredig, aangezien het voor de echtgenoot van de belastingschuldige overeenkomstig artikel 394, § 1, tweede lid, van het W.I.B. 1992 mogelijk was te ontsnappen aan een invordering van de belasting op de eigen goederen, indien hij aantoont dat hij zich in één van de vier in die bepaling opgesomde gevallen bevindt. Bovendien, indien de feitelijke scheiding uitloopt op een echtscheiding, kan in de regel rekening worden gehouden met de door de echtgenoot van de belastingschuldige betaalde belastingschuld bij de vereffening van het huwelijksvermogensstelsel.

B.6. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof,

zegt voor recht :

Artikel 394, § 1, van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet, doordat het feitelijk gescheiden echtgenoten en ongehuwd samenwonenden verschillend behandelt.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 26 juni 2002.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

M. Melchior